

АКЦИЗНИЙ ПОДАТОК: СУТНІСТЬ І ВИЗНАЧАЛЬНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ

EXCISE TAX: NATURE AND SIGNIFICANT CHARACTERISTICS

УДК 336.22

<https://doi.org/10.32843/infrastruct41-41>**Волющук Р.Є.**

к.е.н.,

старший викладач кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Вінницький навчально-науковий інститут економіки
Тернопільського національного економічного університету

Voloshchuk Ruslan

Vinnitsa Educational and Scientific

Institute of Economics

Ternopil National Economic University

У статті розглянуто фіскальні, економічні, соціальні та екологічні мотиви впровадження акцизного податку. Визначено етимологічний зміст акцизного податку. Узагальнено погляди сучасних науковців і законотворців на сутність акцизного податку та виокремлено три основні підходи до його трактування, а саме розуміння як акцизу, як збору, як податку. Виокремлено притаманні акцизному податку ознаки. Представлено переваги та недоліки функціонування акцизного податку. Розглянуто зміст і сферу дії фіскальної функції акцизного податку. Досліджено фіскальну роль акцизного податку в окремих європейських країнах та Україні (в контексті аналізу питомої ваги акцизного податку в податкових надходженнях бюджетів). Розглянуто сутність і напрями дії регулювальної функції акцизного податку. Досліджено регулюючу роль акцизного податку в окремих європейських країнах та Україні (в контексті аналізу складу подакцизних товарів).

Ключові слова: акциз, непрямий податок, акцизний податок, подакцизні товари, фіскальна функція, регулювальна функція.

В статье рассмотрены фискальные, экономические, социальные и экологические

мотивы внедрения акцизного налога. Определено этимологическое содержание акцизного налога. Обобщены взгляды современных ученых и законодателей на сущность акцизного налога и выделены три основных подхода к его трактовке, а именно понимание как акциза, как сбора, как налога. Выделены присущие акцизному налогу признаки. Представлены преимущества и недостатки функционирования акцизного налога. Рассмотрены содержание и сфера действия фискальной функции акцизного налога. Исследована фискальная роль акцизного налога в отдельных европейских странах и Украине (в контексте анализа удельного веса акцизного налога в налоговых поступлениях бюджетов). Рассмотрены сущность и направления действия регулирующей функции акцизного налога. Исследована регулирующая роль акцизного налога в отдельных европейских странах и Украине (в контексте анализа состава подакцизных товаров).

Ключевые слова: акциз, косвенный налог, акцизный налог, подакцизные товары, фискальная функция, регулирующая функция.

The article attempts to establish the correspondence of the economic content of excise tax to its social purpose, as well as to reveal its special role in the tax system. The reasons for the introduction of excise tax are considered: accumulation of revenues to the budget, provision of tax benefits, control over external effects and restriction of consumption of certain goods. The genesis of the concept of "excise duty" is determined. Approaches to determining the nature of excise tax are generalized. The first approach identifies excise tax with excise duty, but this tax is only a specific type of excise tax. The second approach links the excise tax to the levy, but for the most part the specified tax is not targeted. The third approach treats excise tax as a tax with inherent characteristics of duty, equality, legal certainty, individual free of charge, unconditional, irrevocable, regularity, etc. It is proved that the internal economic nature of the excise tax is due to the causality and immanence of the deep links between the usefulness of the goods (services), its value and the need for it. The specific features of excise tax are distinguished. The advantages of excise tax functioning in terms of budget filling, simplicity of administration and political considerations are determined. The disadvantages of the excise tax functioning in terms of regression of taxation, dependence on consumption volumes and promotion of the "shadow" sector of the economy are highlighted. The fiscal function of the excise tax, which is to ensure the receipt of a sufficient and stable income stream for the formation of financial resources of the state, is characterized. The share of excise tax in tax revenues of the budgets of European countries and Ukraine is analyzed. The regulatory function of the excise tax, which is to influence the different aspects of the activity of payers and consumers of excisable products, is characterized. The composition of excisable goods is analyzed in European countries and Ukraine and it is determined that in most countries an excise tax on electricity, tobacco, alcoholic beverages and petroleum products (including liquefied gas) is introduced.

Key words: excise, indirect tax, excise tax, excisable goods, fiscal function, regulatory function.

Постановка проблеми. Акцизний податок посідає особливе місце в податковій системі кожної держави, адже, крім значного фіскального значення, має вагомий регулювальний вплив на виробництво та споживання окремих категорій товарів. Посилення функціональної ролі акцизного податку в регулюванні соціально-економічних процесів приводить до необхідності переосмислення та уточнення його сутнісного змісту й виконуваних функцій. Проблема акцизного податку замикається на вирішенні питань відповідності його економічного змісту соціальному призначенню, а також виявленні його особливої ролі в податковій системі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням функціонування акцизного податку присвячено численні праці науковців, таких як Ф.С. Агузарова, Н.Г. Вікторова, А.М. Гезей, С.А. Гурієва, О.М. Десятнюк, Є.М. Євстигнєєв, Ю.Б. Іванов, С.П. Карпенко, А.І. Крисоватий,

А.І. Луцик, Н.І. Маліс, Ю.М. Павленко, О.А. Родієва, А.В. Соловійов, О.В. Сторожук, О.Р. Тегетаєва, Ю.І. Туринський, О.А. Фрадинський, М.Є. Широков. Проте аналіз ступеня розробленості питань щодо стягнення акцизного податку показує, що, незважаючи на значну увагу вітчизняних і зарубіжних учених до цієї проблеми, багато її аспектів досі досліджені недостатньо та потребують подальших розробок.

Постановка завдання. Мета статті полягає у поглибленні теоретичних засад функціонування акцизного податку як важливої складової частини податкової системи держави.

Вклад основного матеріалу дослідження. Акцизний податок має багатий історичний досвід застосування та зарекомендував себе як ефективний обов'язковий платіж у всьому світі.

Дж.Р.Дж. Хайнс стверджує, що в основі використання більшості акцизних податків лежать такі чотири головні мотиви [1]:

– акумулювання доходів до бюджету (акцизні податки можуть забезпечувати значні бюджетні надходження, чого можна швидше досягти за менших політичних чи економічних витрат, ніж шляхом оподаткування доходів (прибутку));

– забезпечення вигоди оподаткування (акцизні податки можуть бути встановлені так, щоби перекладати податкове навантаження на тих, хто користується державними послугами, що фінансуються за рахунок акцизних податків, зокрема податки на паливно-мастильні речовини часто виправдовуються як плата за користування дорогами, що побудовані та утримуються за рахунок бюджетних коштів);

– контроль над зовнішніми ефектами (акцизні податки можуть запроваджуватися щодо забруднюючих навколишнє природне середовище речовин і продуктів);

– обмеження споживання окремих товарів (акцизні податки можуть перешкоджати споживанню потенційно шкідливих продуктів, які населення може надмірно споживати за відсутності оподаткування).

Власне, поняття «акциз» походить від фр. «accise» («непрямий податок»), що походить від лат. «acclsum» («надрубана», «насічка» (по якій контролювали сплату податків)), належне похідному минулого часу від «accidere» («надрубувати, засікати») префіксальної форми до «caedere» («бити, сікти, рубати») [2, с. 72]. Ю.Б. Іванов, А.І. Крисоватий, О.М. Десятник додають, що термін «акциз» може мати такі значення: 1) «excidere» – робити надріз на клеймах, що означає сплату податку; 2) «сіхеах» – ножиці, які визначають відмінності у ціноутворенні; 3) «assidere» – відсікання, відрізання частини ціни товару під час акцизу [3, с. 270].

У Податковому кодексі України акцизний податок визначено як «непрямий податок на споживання окремих видів товарів (продукції), визначених цим Кодексом як підакцизні, що включається до ціни таких товарів (продукції)» [4]. Проте серед вітчизняних і зарубіжних науковців та законотворців єдності у розумінні сутності акцизного податку немає.

Одна група науковців ототожнює акцизний податок із дефініцією «акциз». Так, Є.М. Євстигнеєв та Н.Г. Вікторова відзначають, що акциз є одним з непрямих податків, що стягується з платників податків, які виробляють та реалізують підакцизну продукцію [5, с. 153]. Н.І. Маліс трактує акциз як непрямий податок, що включається до ціни товарів та оплачується покупцями, які фактично є носіями цього податку [6, с. 85]. О.В. Сторожук та А.М. Гезей розглядають акциз як непрямий податок, що встановлюється у вигляді надбавки до ціни [7, с. 128]. Н.Є. Широкова під акцизом розуміє особливий вид непрямого податку, який, на відміну

від прямих податків, стягується як під час реалізації певного переліку товарів на внутрішньому ринку держави, так і під час ввезення товарів на митну територію держави [8, с. 144–145]. На нашу думку, ототожнювати акцизний податок із поняттям «акциз» не зовсім правильно, адже акцизний податок є окремим обов'язковим платежем, тоді як під акцизом варто розуміти групу непрямих податків, яка охоплює податок на додану вартість (податок з обігу), акцизний податок та фіскальні монополії.

Друга група науковців і законотворців пов'язує акцизний податок із терміном «збір». Так, О.А. Фрадинський описує акцизний збір як різновид непрямих податків, яким оподатковуються високорентабельні та монополійні товари, який включається у ціну товару та платниками якого є кінцевий споживач товару, на який нараховується акциз [9, с. 112]. П. Левелл, К. Сміт і М. О'Коннелл наголошують на тому, що акцизний збір, як правило, стягується з певних товарів і відрізняється від непрямих податків на широкій основі, таких як податок на додану вартість [10, с. 202]. У Директиві Ради ЄС стосовно загальних положень щодо акцизного збору він визначається як податок, що стягується прямо або опосередковано на споживання певних товарів [11]. На наш погляд, таке трактування може мати місце в разі надходження акцизного збору до спеціально створених фондів задля використання для фінансування затрат за напрямами, безпосередньо пов'язаними з відшкодуванням негативної дії споживання підакцизних товарів. Проте термін «податок» передбачає відсутність цільового спрямування.

Третя група науковців розглядає акцизний податок у контексті поняття «податок». Так, О.А. Шодієв визначає акцизний податок як різновид непрямих податків на товари переважно масового споживання, що включається в ціну товару й перекладається таким чином на кінцевого споживача [12, с. 133]. Дж.Ф. Гертц відзначає, що акцизний податок є податком, що стягується з виготовлення, продажу чи споживання одного товару чи послуги або з відносно вузького асортименту товарів чи послуг [13, с. 133]. Т. Светалех вважає, що акцизний податок є непрямим податком, який збирається з товарів чи послуг, щодо яких уряд усвідомлює, що його слід стягувати за більш високою ставкою, ніж зі звичайних товарів, як вітчизняних, так і іноземних [14, с. 133]. Дж. Розенберг трактує акцизний податок як вузько об'єктний податок на споживання, що нараховується на певні товари, послуги чи види діяльності [15, с. 2]. Інтерпретаційне керівництво до статистики доходів країн ОЕСД описує акцизний податок як одиничний податок на визначений продукт для заздалегідь визначеного обмеженого асортименту товарів [16, с. 17]. На нашу думку, акцизний

податок необхідно розглядати саме як податок із властивими йому ознаками обов'язковості, рівності, законодавчої визначеності, індивідуальної безоплатності, безумовності, безповоротності, регулярності тощо.

В контексті наведених дефініцій можемо виокремити такі притаманні акцизному податку ознаки [17, с. 107; 18, с. 40–41]:

1) стягується державою через механізм ціноутворення та не залежить від доходів його платника;

2) забезпечує надходження до бюджетів за рахунок одержавлення частини вартості реалізованої підакцизної продукції;

3) не відображає пряму залежність від державних потреб, що викликає певні суперечності між державою й платниками податку, адже вигоди платника податку безпосередньо не пов'язані зі сплатою податку;

4) забезпечує участь держави в перерозподілі високорентабельних доходів від продажу алкогольних напоїв, тютюнових виробів, окремих видів мінеральної сировини, інших підакцизних товарів;

5) розподіляється між споживачами та виробниками залежно від відносної еластичності попиту й пропозиції: за нееластичності попиту щодо пропозиції податковий тягар лягає на споживача, а за

нееластичності пропозиції щодо попиту податок сплачується виробником;

6) обмежує виробництво й споживання товарів, які завдають шкоди здоров'ю людей та стану навколишнього природного середовища, дає змогу частково компенсувати державі негативні наслідки вживання таких товарів;

7) забезпечує перерозподіл доходів заможних верств населення через акцизне оподаткування предметів розкоші;

8) сплата податку покладена на обмежену кількість платників, які виготовляють та реалізують підакцизну продукцію.

Акцизний податок характеризується перевагами та недоліками справляння, що нами узагальнені та відображені в табл. 1. Інтерпретація переваг і недоліків акцизного податку на практиці зводиться до того, що аргументи «за» виходять переважно з фіскальних інтересів держави, а аргументи «проти» – з інтересів розвитку ринку та забезпечення соціальної справедливості. Зрештою, це питання стосується проблеми оптимального співвідношення прямого й непрямого оподаткування, вирішення якої залежить від конкретних умов та тенденцій соціально-економічного розвитку країни.

Таблиця 1

Переваги та недоліки стягнення акцизного податку

Переваги	Недоліки
Висока швидкість надходження до бюджету, оскільки перерахування відбувається відразу після реалізації товару.	Відсутність безпосередньої залежності від розміру доходів платників.
Висока фіскальна ефективність, оскільки його база оподаткування менш чутлива до коливань економічної кон'юнктури.	Більшою є частка у витратах малозабезпечених верств населення, тому податок є менш справедливим.
Відсутність ризику несплати у разі нерентабельного виробництва, оскільки збір не залежить від прибутку підприємства.	Зменшення обсягів доходу, який міг би бути спрямований на заощадження.
За зростання добробуту та споживання населення збільшуються надходження акцизного податку до бюджету, отже, доходи держави.	Неповне врахування платоспроможності споживачів, оскільки за однакових умов споживання індивіди можуть мати різну платоспроможність.
Регулярне й швидке надходження до бюджету з огляду на наявність постійної потреби населення у споживанні підакцизних товарів.	Включення до бази оподаткування ПДВ, що збільшує ціну товару та спричиняє подвійне оподаткування.
Зручність для влади в політичному сенсі, що полягає у приховуванні величини податку у ціні, відсутності свідомості сплати, неможливості перевірки пропорційності оподаткування.	За незначного переліку підакцизних товарів охоплює порівняно невелику кількість громадян, адже не всі споживають певні підакцизні товари.
Держава отримує можливість регулювати рівень споживання населенням певних груп товарів, тобто стимулювати споживання більш якісних та стримувати споживання небезпечних для здоров'я людей груп товарів.	Недостатня ефективність щодо покращення структури споживання через зменшення в ній частки шкідливих товарів, оскільки відбувається зміщення таких товарів у «тіньовий» сектор.
Диференціюючи податкові ставки, держава уможливорює вплив на розвиток виробництва, а також здійснення рівномірного розподілу податкового навантаження на різні соціальні верстви населення.	Регулярні постійні зміни податкового законодавства пов'язані з податковими ставками, які можна вважати завищеними, що призводить до виникнення складнощів з визначенням податкової бази.
Відносна легкість адміністрування, оскільки кількість платників порівняно з іншими податками обмежена й контрольована.	Обмеження споживання, що в перспективі може привести до скорочення обсягів виробництва.

Джерело: складено автором на основі джерел [19, с. 38–39; 20, с. 85; 21, с. 118; 22, с. 112–113]

Характеристика акцизного податку деталізується здійсненням ним традиційних для податків функцій, серед яких необхідно виокремити фіскальну та регулюючу.

Основною, базовою та властивою всім податках функцією є фіскальна, яка полягає у забезпеченні надходження достатнього й стабільного потоку доходів для формування фінансових ресурсів держави, що акумулюються у бюджеті, та необхідних для вирішення державних завдань, зокрема розподіл частини вартості національного доходу на користь найменш забезпечених верств суспільства. Справляння акцизного податку меншою мірою піддається впливу економічного спаду, адже безпосередньо не пов'язане з ефективністю діяльності платників податків, а залежить від споживання, обсяг якого домінує над заощадженнями. Непряме оподаткування, частиною якого є акцизний податок, має здатність давати державі природно зростаючий дохід без будь-яких змін у розмірах податкових ставок і тільки за рахунок збільшення кількості населення, зростання добробуту тощо [22, с. 112].

Нині в Європі значне фіскальне значення акцизний податок має лише у «молодих» країнах, зокрема у Латвії, Литві, Польщі, Хорватії, Чехії, Україні, тоді як у «старих» країнах акцизний податок вагомої ролі в податкових надходженнях бюджетів не відіграє (табл. 2).

Відзначимо, що акцизний податок як джерело формування дохідної частини бюджетів в Україні можна вважати досить ризиковим. Це обумовлено насамперед специфікою підакцизних товарів, векторними змінами законодавства, високими ставками на найбільш популярні підакцизні товари,

а також відносно низьким рівнем ведення обліку платників податку та об'єктів оподаткування, що є наслідком неефективного державного контролю за обігом підакцизних товарів.

Окрім фіскальної функції, акцизний податок виконує регулювальну функцію, яка полягає у впливі на різні сторони діяльності платників податку й споживачів підакцизної продукції. Регулювальна функція акцизного податку проявляється у трьох головних напрямках [17, с. 109; 24, с. 62–63]:

1) Обмеження обсягів виробництва й споживання підакцизної продукції. Обмежувальний вплив акцизного податку на обсяг виробництва (як наслідок, на обсяг споживання) застосовується зазвичай щодо «соціально небезпечних» товарів, основними серед яких є тютюн та алкоголь. Оптимальною ставкою оподаткування за такими підакцизними товарами вважається ставка, за якої держава отримує необхідні їй доходи для покриття витрат, пов'язаних зі споживанням того чи іншого товару. Проте ефективність цього напряму регулювальної функції акцизного податку суттєво залежить від ефективності державного контролю за обігом підакцизних товарів та міцності перешкод для проникнення підакцизних товарів на ринок без оподаткування цим податком.

2) Зрушення у вартісній структурі виробництва в контексті стимулювання зростання його ефективності, підвищення якості виготовлених підакцизних товарів і покращення їх споживчих характеристик. У світовій практиці зазначене реалізується шляхом встановлення диференційованих ставок акцизного податку всередині товарних груп залежно від якісних характеристик продукції,

Таблиця 2

Частка акцизного податку в податкових надходженнях бюджетів окремих європейських країн

Країна	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.
Великобританія	9,53	9,37	9,11	8,94	8,84
Греція	10,66	10,74	10,53	9,88	9,92
Данія	6,58	6,75	6,58	6,12	6,01
Іспанія	6,97	7,00	6,75	6,59	6,27
Італія	6,88	6,43	6,71	6,36	6,19
Латвія	10,74	10,93	11,11	10,95	11,57
Литва	10,50	10,78	10,71	10,75	10,58
Нідерланди	5,85	5,77	5,82	5,82	6,23
Німеччина	4,11	3,97	3,57	3,41	3,08
Норвегія	4,86	4,95	5,04	4,98	4,81
Польща	12,23	12,10	12,17	11,63	11,02
Україна	12,27	13,95	15,64	14,66	13,45
Франція	4,91	5,21	5,36	5,43	5,59
Хорватія	10,93	11,59	11,66	11,87	11,98
Чехія	10,35	11,70	10,95	10,41	9,64
Швеція	5,30	5,14	5,05	4,88	4,92
Швейцарія	4,64	4,47	4,42	4,26	4,37

Джерело: складено автором на основі джерела [23]

а також шляхом застосування фіксованих (твердих) акцизних ставок. Якщо для виробників сплата акцизного податку за фіксованою ставкою з одиниці продукції є стимулом для виробництва дорожчих товарів, покращення їхніх споживчих якостей, удосконалення дизайну, зростання їхньої рентабельності, то для кінцевого споживача встановлення твердих ставок може означати деяке зниження ціни на більш якісні, дорогі товари, отже, збільшення можливості їх споживання.

3) Регулювання рентабельності виробництва підакцизних товарів. Вплив за допомогою акцизу на рентабельність виробництва окремих товарів дає змогу зменшити бажання виробників входити в певні галузі, зокрема виробництво спирту, алкоголю, тютюну, видобуток мінеральної сировини. Ці виробництва об'єктивно володіють високою рентабельністю через низькі витрати та високі

ринкові ціни на готову продукцію. Акцизний податок, по-перше, вилучає до бюджету частину надприбутків, по-друге, перешкоджає концентрації економіки у цих галузях.

Регульовальна функція акцизного податку відображається в кількості підакцизних товарів. Так, у більшості країн Європи встановлено акцизний податок на електричну енергію, тютюнові вироби, алкогольні напої та нафтопродукти (зокрема, скраплений газ). Оптимальність оподаткування зазначених груп товарів зумовлена тим, що теоретично виправданим подвійне оподаткування може бути тільки завдяки оподаткуванню товарів з негативними зовнішніми ефектами, а також товарів, які перебувають у зоні особливої уваги державного регулювання, тому окремі європейські країни значно розширили перелік підакцизних товарів (табл. 3).

Таблиця 3

Специфічні підакцизні товари в окремих європейських країнах

Підакцизні товари	Великобританія	Греція	Данія	Франція	Швеція	Іспанія	Італія	Чехія	Німеччина	Норвегія	Нідерланди	Польща	Україна
Папір для цигарок			+								+		
Електронні цигарки		+											
Вугілля та кокс			+							+		+	
Пиво	+	+	+	+		+	+	+	+		+	+	+
Безалкогольні напої			+	+						+	+		
Кава		+	+						+				
Легкові автомобілі та мотоцикли		+									+	+	+
Шоколад і цукрові кондитерські вироби			+							+			
Морозиво			+										
Спирт			+				+		+			+	
Електричні лампочки та запобіжники			+										
Видобуток та імпорт сировини			+										
Одноразовий посуд			+										
Інсектициди, гербіциди			+										
Відходи			+										
Водопровідна вода			+										
Сумки-носії з паперу або пластику		+	+										
Нікелеві/кадмієві батареї			+										
Шини			+										
Хлоровані розчинники			+										
Сульфур			+		+					+			
Гравій					+								
Одноразова упаковка напоїв										+			
Цукор										+			
Фармацевтична продукція										+			

Джерело: складено автором на основі джерела [23]

Відзначимо, що у здійснюваній в Україні акцизній політиці неповною мірою враховується регульовальна функція акцизного податку, яка обумовлена корисністю та якістю підакцизних товарів. Наприклад, підвищена акцизна ставка має застосовуватися до ширшого спектру товарів, споживання яких призводить до зростання соціальних та/або екологічних витрат суспільства та індивіда, тому назріла необхідність розширення переліку підакцизних товарів та диференціації акцизних ставок на товари нефункціонального попиту, адже вони генерують соціальну нестабільність у суспільстві, а за своєю економічною природою задовольняють нераціональні потреби.

Висновки з проведеного дослідження.

Акцизний податок – це податок на специфічну (від’ємну) споживчу вартість товарів та їхню якість. Він суспільний за своєю природою, адже забезпечує вирішення соціальних та екологічних проблем, що виникають внаслідок споживання підакцизних товарів, тому акцизний податок реалізує своє суспільне призначення у цільовій формі визначення його кількісних параметрів через вартісну форму товару та частково цільову спрямованість використання бюджетних надходжень від акцизного податку. Така його внутрішня економічна природа обумовлена каузальністю та іманентністю глибинних зв’язків між корисністю товару, його вартістю та потребою. Задоволення останньої задля суспільної та індивідуальної безпеки обумовлює необхідність економічних обмежень вибору споживача. Одним із засобів запобігання таким загрозам та їх обмеження є стягнення акцизного податку. Якщо зобов’язання за іншими податками держава законодавчо (в примусовому порядку) зводить у ранг обов’язкових без згоди на те окремого платника податків без надання йому можливості вибору, то акцизний податок – це податок, який споживач сплачує на основі власного вибору.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

- Hines Jr.J.R. Excise Taxes. Ann Arbor : University of Michigan and NBER, 2007. URL: <https://www.bus.umich.edu/otpr/WP2007-2.pdf> (дата звернення: 24.03.2020).
- Этимологический словарь русского языка / авт.-сост. Н.М. Шанский. Москва : изд-во Московского университета, 1963. Т. 1. Вып. 1. А. 197 с.
- Іванов Ю.Б., Крисоватий А.І., Десятнюк О.М. Податкова система : підручник. Київ : Атіка, 2006. 920 с.
- Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 р. № 2755-VI. Дата оновлення: 18 березня 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 20.03.2020).
- Евстигнеев Е.Н., Викторова Н.Г. Налоги и налогообложение : учебное пособие. Москва : Проспект, 2015. 520 с.
- Налогообложение физических лиц / под ред. Н.И. Малис. Москва : Магистр ; ИНФРА-М, 2014. 128 с.
- Сторожук О.В., Гезей А.М. Економічна суть та світові тенденції розвитку універсального акцизу. *Інтернаука*. 2017. № 1 (2). С. 127–131.
- Широкова Н.Е. Некоторые аспекты акцизного налогообложения в Российской Федерации. *Актуальные проблемы российского права*. 2009. № 4. С. 144–155.
- Фрадинський О.А. Еволюція акцизного оподаткування в Україні. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2009. № 1. С. 112–116.
- Levell P., O’Connell M., Smith K. Excise Taxes. The IFS Green Budget. London : Institute for Fiscal Studies, 2016. P. 201–231.
- Council directive 2008/118/EC of 16 December 2008 concerning the general arrangements for excise duty and repealing Directive 92/12/EEC. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/GA/TXT/?uri=CELEX:32008L0118> (accessed: 24 March 2020).
- Шодиев О.А. Теоретические аспекты акцизного налога. *Вестник современной науки. Серия: Экономические науки*. 2016. № 4. С. 132–133.
- Giertz J.F. Excise Taxes: The encyclopedia of taxation and tax policy. Washington D.C. : Urban Institute Press, 1999. P. 133–134.
- Svetalekh Th. Should excise tax be collected on mobile services? Experience in Thailand. *Technology, Innovation and Industrial Management: Mater. of Intern. Conf.*, Naples, 16–18 May 2018. Naples, 2018. P. 251–258.
- Rosenberg J. The distributional burden of federal excise taxes. Washington D.C. : Urban Institute Press, 2015. 22 p.
- Revenue Statistics 1965-2017. Interpretative guide. Paris : OECD, 2018. 30 p.
- Турянський Ю.І. Роль специфічних акцизів у забезпеченні оптимальної структури споживання: на прикладі високорентабельних і монопольних товарів. *Вісник ОНУ імені І. І. Мечникова*. 2014. Т. 19. Вип. 3/4. С. 107–111.
- Павленко Ю.Н. Развитие акцизного налогообложения в Российской Федерации : дисс. ... канд. экон. наук : спец. 08.00.10. Краснодар, 2015. 198 с.
- Луцик А.І. Проблематика та перспективи розвитку специфічного акцизного оподаткування в Україні. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Серія: Економіка. 2010. Вип. 15. С. 37–44.
- Агузарова Ф.С., Гуриева С.А. Акцизное налогообложение: проблемы и пути их решения. *Научные известия. Серия: Экономические науки*. 2018. № 12. С. 84–86.
- Карпенко С.П. Сутність та особливості акцизного оподаткування: світовий досвід та перспективи в Україні. *Економіка та держава*. 2015. № 3. С. 117–121.
- Соловьев А.В. Преимущества и недостатки акцизного налогообложения. *Микроэкономика*. 2010. № 3. С. 110–115.
- Tax revenue statistics. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Tax_revenue_statistics (accessed: 24 March 2020).

24. Тегетаева О.Р. Роль акцизного налогообложения в регулировании экономических процессов. *TERRA ECONOMICUS*. 2012. Т. 10. № 2. Ч. 2. С. 60–64.

REFERENCES:

1. Hines Jr.J.R. (2007) *Excise Taxes*. Ann Arbor : University of Michigan and NBER. Retried from: <https://www.bus.umich.edu/otpr/WP2007-2.pdf> (accessed: 24 March 2020) (in English).
2. Shanskiy N.M. (1963) *Etimologicheskii slovar russkogo yazyka* [Etymological dictionary of the Russian language]. Moscow : Moscow University Press. Vol. 1. No. 1. A (in Russian).
3. Ivanov Yu.B. Krysovatyi A. I. Desiatniuk O. M. (2006) *Podatkova systema* [Tax system]. Kyiv : Atika (in Ukrainian).
4. Verkhovna Rada Ukrainy (2010) *Podatkovi kodeksi Ukrainy vid 02.12.2010 № 2755-VI* [Tax code of Ukraine dated 2 Dec. 2010 no.2755-VI]. Kyiv : Verkhovna Rada Ukrainy. Retried from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (accessed: 24 March 2020) (in Ukrainian).
5. Evstigneev E.N., Viktorova N.G. (2015) *Nalogi i nalogooblozhenie* [Tax and taxation]. Moscow : Prospekt (in Russian).
6. Malis N.I. (ed.) (2014) *Nalogooblozhenie fizicheskikh lits* [Taxation of individuals]. Moscow : Magistr ; INFRA-M (in Russian).
7. Storozhuk O.V., Hezei A.M. (2017) *Ekonomichna sut ta svitovi tendentsii rozvytku universalnogo aktsyzu* [Economic essence and world tendencies of development of universal excise]. *Internauka*, no. 1 (2), pp. 127–131 (in Ukrainian).
8. Shirokova N.E. (2009) *Nekotoryie aspektyi aktsiznogo nalogooblozheniya v Rossiyskoy Federatsii* [Some aspects of excise taxation in the Russian Federation]. *Actual problems of Russian law*, no. 4, pp. 144–155 (in Russian).
9. Fradynskyi O.A. (2009) *Evolutsiia aktsiznogo opodatkovannia v Ukraini* [The evolution of excise taxation in Ukraine]. *Bulletin of Khmelnytsky National University*, no. 1, pp. 112–116 (in Ukrainian).
10. Levell P., O'Connell M., Smith K. (2016) *Excise Taxes. The IFS Green Budget*. London : Institute for Fiscal Studies (in English).
11. The Council of the European Union (2008) *Council directive 2008/118/EC of 16 December 2008 concerning the general arrangements for excise duty and repealing Directive 92/12/EEC*. Brussels : EUR-OP. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/GA/TXT/?uri=CELEX:32008L0118> (accessed: 24 March 2020) (in English).
12. Shodiev O.A. (2016) *Teoreticheskie aspektyi aktsiznogo naloga* [Theoretical aspects of excise tax]. *Bulletin of modern science. Series: Economics*, no. 4, pp. 132–133 (in Russian).
13. Giertz J.F. (1999) *Excise Taxes. The encyclopedia of taxation and tax policy*. Washington D.C. : Urban Institute Press (in English).
14. Svetalekth Th. (2018) *Should excise tax be collected on mobile services? Experience in Thailand. Proceedings of the Technology, Innovation and Industrial Management: Material of International Conference (Italy, Naples, May 16–18, 2018)*. Naples, 2018, pp. 251–258 (in English).
15. Rosenberg J. (2015) *The distributional burden of federal excise taxes*. Washington D.C. : Urban Institute Press (in English).
16. Organization for Economic Cooperation and Development (2018) *Revenue Statistics 1965-2017. Interpretative guide*. Paris : OECD (in English).
17. Turianskyi Yu.I. (2014) *Rol spetsyfichnykh aktsyziv u zabezpechenni optimalnoi struktury spozhyvannia: na prykladi vysokorentabelnykh i monopolnykh tovariv* [The role of specific excise duties in ensuring the optimal structure of consumption: for example, highly profitable and monopoly goods]. *Bulletin of I. I. Mechnikov National University of Odesa*, vol. 19, no. 3/4, pp. 107–111 (in Ukrainian).
18. Pavlenko Yu.N. (2015) *Razvitie aktsiznogo nalogooblozheniya v Rossiyskoy Federatsii* [Development of excise taxation in the Russian Federation] (PhD Thesis), Krasnodar : Kuban State Agrarian University (in Russian).
19. Lutsyk A.I. (2010) *Problematyka ta perspektyvy rozvytku spetsyfichnogo aktsiznogo opodatkovannia v Ukraini* [Problems and prospects of development of specific excise taxation in Ukraine]. *Scientific Notes [The National University of Ostroh Academy]. Series: Economics*, no. 15, pp. 37–44 (in Ukrainian).
20. Aguzarova F.S., Gurieva S.A. (2018) *Aktsiznoe nalogooblozhenie: problemy i puti ih resheniya* Excise taxation: problems and solutions. *Scientific news. Series: Economics*, no. 12, pp. 84–86 (in Russian).
21. Karpenko S.P. (2015) *Sutnist ta osoblyvosti aktsiznogo opodatkovannia: svitovyi dosvid ta perspektyvy v Ukraini* [The essence and features of excise tax: world experience and prospects in Ukraine]. *Economy and state*, no. 3, pp. 117–121 (in Ukrainian).
22. Solovev A.V. (2010) *Preimuschestva i nedostatki aktsiznogo nalogooblozheniya* [Advantages and disadvantages of excise tax]. *Microeconomics*, no. 3, pp. 110–115 (in Russian).
23. Eurostat (2020) *Tax revenue statistics*. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Tax_revenue_statistics (accessed: 24 March 2020) (in English).
24. Tegetaeva O.R. (2012) *Rol aktsiznogo nalogooblozheniya v regulirovanii ekonomicheskikh protsessov* [The role of excise tax in the regulation of economic processes]. *TERRA ECONOMICUS*, vol. 10, no. 2, p. 2, pp. 60–64 (in Russian).